

Prædiken over Haggajs bog

ved Grundtvig Forums årsmøde 25. oktober i Jelling kirke

En sørgelig historie

".. jeg mangler sort Lak, for paa en passende Maade at udstyre dette Brev som indeholder en meget sørgelig historie"¹. Sådan indledte kalkmalerirestauratoren og kunstneren J. Magnus-Petersen i juni 1875 et brev til sin overordnede i Direktionen for antikvariske Mindesmærkes Bevaring.

Han havde sammen med adressaten året før fundet nogle gamle og velbevarede kalkmalerier her i Jelling kirke, og han var nu vendt tilbage for at gå i gang med restaureringsarbejdet. Men vand var den sidste vinter trængt ind, efterfulgt af stærk frost, pudset havde løsnet sig og kalkmalerierne stod nu ikke til at redde. Det var den sørgelige historie, han må indberette.

Alting har sin tid

En sådan historie om kalkmalerier, som går til, minder os, som alt andet her i verden om, hvordan alting har sin tid. Fugt, puds som løsner sig, forfaldne gårde og lader på vej mod ruin, bygninger, som synes bare at stå og vente på den næsten storm, at vinden rigtig skal tage fat og vælte omkuld. Det melder alt sammen ligesom efterårets faldne blade om forfald og livets gang.

Men når så en sådan forfaldshistorie forbindes med kalkmalerier og kirkevægge, så dukker der også straks et "pyt" frem, eller en linie fra en Grundtvig salme, om at kirke jo altid er mere end en kirkebygning, at om end tårne kan falde og synke i grus, så er kirken et gammelt hus og et fortsat levende sted i kraft af Gud selv. Guds kirke lever og ånder af Gud ord. Kirke skabes ikke kun af mursten, kalk, mørtel og af menneskets formåen, men det er Guds Ånd og ord som skaber Guds kirke.

Heri ligger den opløftende pointe, at kirke og tro dybest set ikke beror på os, men på Gud. Det er Gud selv og hans ord, som samler os.

¹ Danske kalkmalerier, Romansk tid, red. U. Haastrup og R. Egevang, s. 64-65, Kbh. 1986.

En bibelsk læsning, som her ofte bringes frem for at understøtte denne pointe og som samtidig understreger Guds urørlighed, er historien om Kong Salomos tempel, templet i Jerusalem.

Det fortælles i Første Kongebog, hvordan dette tempel i Jerusalem blev bygget af cedertræsplanker, med gulve af enebær, smykket med udskårne træblomster og rosetter, og hele templet blev beklædt med det pureste guld. Man skabte det ypperste af, hvad man kunne på sin tid.

Dog vidste kong Salomo godt, at hvad han selv havde udvirket, og hvad han havde befalet håndværkerne at udføre gennem hele byggeperioden på de syv år, det skabte ikke i sig selv Gud en bolig. Salomo sagde nemlig på selve dagen for templets indvielse: "Bor Gud da på jorden? Nej, himlen og himlenes himmel kan ikke rumme dig, hvor meget mindre da dette hus, som jeg har bygget." (1 Kong 8,27-28) eller i Grundtvigs salmeversion, som vi lige har sunget: "Dig rummer ej himle/ og himlenes himle /vor Herre fuldstor/ så ej er at tale om højlofts sale til dig på vor jord".

Guds-ordet virker

Det, at det bliver understreget for os, at alt i verden er jordisk, mens Gud er endog over himlen, rummer en lettelse, sætter vores liv og det fællesskab, vi deler i de rette proportioner. Men kristentro er så imidlertid mere end en aflastning fra os selv, og evangeliet er andet og mere end det at få grænserne trukket op og blive sat på plads.

Kong Salomo beder således efter, at han selv har understreget afstanden mellem Gud og menneske, om at Gud, med alle sanser, vil være nærværende tilstede netop på dette sted, i det nybyggede hus. Salomo beder med disse ord:

Vend dig til din tjeners bøn og bønfoldelse, Herre min Gud, og hør det råb og den bøn, din tjener beder for dit ansigt i dag. Lad din øjne være åbne for dette hus nat og dag, det sted, om hvilket du har sagt, at dér skal dit navn være, og hør den bøn, din tjener beder vendt mod dette sted. Hør din tjeners og dit folks bønfoldelse, når de beder vendt mod dette sted, hør den i himlen, hvor du bor, hør og tilgiv!" (1. Kong 8, 28-30).

Lad dine øjne være åbne, Gud, og hør! Sådan beder kong Salomo. Og læg mærke til, hvordan det ifølge Kong Salomo ikke sker kun ved at vende sig mod himlen og udvise en særlig himmelvendthed, men det sker derimod ved at bede vendt mod dette sted, altså dette sted på jorden, her, hvor vi mennesker bor, og hvor Gud netop lader sit ord og sin ånd virke.

Gud kan ikke rummes i himlens himle, nej, men med et andet Grundtvig ord, fra en af salmerne i dag, Gud bevæger dog støvet, han har lagt sine kærlighedsord ind i verden. Ordet er blev kød, og Gud har taget bolig i verden, så vi må se hans herlighed her.

Evangeliet kan således aldrig blive reduceret til kun at være et ord, som yder verden modstand, og som berettiger os til hele tiden at lægge snore ud, og dømme andre ude eller inde af huset eller ensidigt dømme i, hvad den enkelte døbte udtaler sig om, hvad enten man er læg, præst eller bisp.

Evangeliet er ikke blot at pege på himlen og sætte hegn om og nedsable det, som rører sig i verden og som bevæger vores hjerte og sind. For Guds ord er først og sidst et kærlighedsord, et ord, om hvordan Gud har knyttet sig til verden, i sin søn Jesus Kristus, og det er et ord, som derfor først og sidst vil opmuntre, velsigne og genopbygge.

Et kærlighedsord, som giver os håb om, at vi trods al vores skrøbelighed, svaghed, synd og selvoptagethed, kan bruges, og et ord, som vil, at vi skal bygge, virke med på og samles som nu denne morgen for at prise Gud for det lys, han kaster over vores liv og liv med hinanden.

Haggaj

Sådan opmuntring til at bygge videre på det Guds ord, vi er givet, får vi netop i det lille skrift fra Det gamle Testamente, Haggajs bog, en af de små profetskrifter, som jeg har valgt som læsning denne lørdag morgen her i Jelling kirke.

Haggajs bog er en af de sidste bøger i det gamle Testamente,

Vi er tilbage i det fjerde århundrede før Kristi fødsel, i perserkongen Darios andet regeringsår. Vi er på det tidspunkt i historien, hvor israelitterne efter lang tids eksil får mulighed for at genopbygge deres tempel. Og her træder så profeten Haggaj frem foran statholderen Zerubabel og ypperstepræsten Josva, og han opmuntrer dem netop til at gå i gang, i det han husker dem på, det løfte Gud har givet sit folk.

Haggaj opmuntrer dem til at tage fat, idet han siger til dem: "I har hver især så travlt med jeres eget hus, men Guds hus ligger i ruiner. Det kan ikke være rigtigt. Byg med på mere end jeres eget, byg med på Guds hus. Det glæder Gud og bringer velsignelse til jeres liv med hinanden.

Og Zerubabel, den nu velsignede konge, og ypperstepræsten Josva og alle deres folk, går så opmuntrede i gang med byggeriet. Men de kommer til aften og ser, hvad de har bygget op, så synes de egentlig, det ser ud af så lidt. De tænker på det, de har fået overleveret om Salomons tempel, om de gode og dyre materialer,

som blev brugt, cedertræsplankerne, og om den rige udsmykning med rosetterne og al guldbelægningen i det gamle tempe, og så kan de jo godt se, at deres nutidige værk er ubetydelig og synes af groft sagt ingenting.

Men igen træder profeten Haggaj frem, og han trækker ikke skel, hverken mellem før og nu, eller mellem himmel og jord. Men han opmuntrer i stedet med enkle ord og minder dem om den pagt, Gud har sluttet med sit folk, at Gud befriede dem fra Ægyptens slaveri. "Frygt ikke! Fat mod!", siger Haggaj.

Og se! Haggajs ord er ord, som vi også kan bære med i denne dag og ind i alle nye dage.

Det kan godt være, at vi kan føle os på lang afstand af gamle og mere stærke og gyldne tider, ja at vi kan synes at vores egen tid kan forekomme os både slap og svag. Vi kan længes efter tider, hvor fornemmelsen for kirke og kristenliv var større, måske ligefrem drømme om en usekulariseret verden, med mindre acceleration og istedet fuld af jordbundne traditioner, en tid, hvor salmesangen syntes rigere, men vi skal med Haggajs ord ikke klæbe os fast til det gamle og gøre vores egen og andres virke til ingenting, vi skal derimod glade og tillidsfulde gå til dagen i dag og alle de dage, som kommer i tillid til Guds løfte til os.

For selv om de ord, vi selv kan formulere, de huse, vi selv bygger, og alt det vi skaber, har store mangler, så skal vi frygtløse bygge videre og leve vores liv i tillid til, at Gud har øre og øje for alt, hvad han har skabt. Vi er givet et løfte af Gud og har al god grund til at fatte mod og bære den glæde, evangeliet rummer, med os ind i det liv, vi deler.

En opbyggelig historie

J. Magnus Petersen, som jeg indledte med at nævne, sendte sit sørgelige brev afsted om de ødelagte kalkmalerier her i Jelling kirke, men historien ender ikke her. Magnus- Petersen lod sig overtale til at rekonstruere malerierne. Han tegnede nøjagtige akvareller af de gamle ødelagte kalkmalerier. Han fordybede sig i de middelalderlige fremstillinger af evangeliets fortællinger, gjorde dem til sine egne og sådan var han med til at lægge et nyt lag til denne kirkes historie. For, selv om han tegnede i respekt for det, som havde været, i historismens ånd, søgte nøjagtigt at gengive det gamle, så var farverne nye og de blev tegnet af og med hans hånd.

Det er således egentlig sket ikke en sørgelig historie, men det er en opmuntrende fortælling, som kan minde os om evangeliets ord. Så med profeten Haggajs ord: Frygt ikke! Fat mod! I Jesu navn. Amen